ԻՔԻՆՄԻ ՍԵՆԻ 1865.
Ն° 119.

ՎԱՐԱԳԱՅԻ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՃԻՄԸ ԻՐԹԷՍԻ · ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2
Ն° 119

Ղազէթամըզ հաֆթատա պիր տէֆա օլարագ՝ ճիւմա իրթէսի կիւնէրի նէշր օլունուր։
Ալթը պլըզը բէշինան 60 զուրուշ տուր։
Պիր նիւսխէսի 100 փարա տըր։
Միւշթէրիտէն հիչ պիր եէր իչին, հիչ պիր փարա բօսթա փարասը մանթըլըպ օլունմազ։

—o—

Միւշթէրի եաղըմցա արզու իտէն զաթլար, եա ղէզիր խանընտա 17 նիւմէրօրու թապխանէմիզէ, վէ եախօտ Վարագը խանընտա իւսթ գաթտա 8 նիւմէրօրու օտատա քէնտի ատամըմըզա, արզուլէրինի պէյանէ հիմմէթ իլէմէլի տիրլէր։

Իլանաթըն պիր սաթըրը իւք տէֆա իչին, զուրուշ 3
Իքինճի տէֆա իչին 2
Իւչիւնճիւ տէֆա իչին 1
Ե զուն պահուլար իչին այրըճա բաղարլըզ օլունուր։

—o—

ՄԷՏՈՒՐԻՆ

ԻԶՄԻՐ · Տիգրան Աղա Գարագաշեան։
ԻԶՄԻՏ · Մինաս Աղա Մոմճեան։
ՊՐՈՒՍԱ · Թէոփիլէ Աղա Գալիճեան։
ԷՏԻՐՆԷ · Թորոս Աղա Յովհաննէսեան։
ԹՐԱՊԶՈՒՆ · Վարդան Աղա Խոչեան։
ԳԱՅՍԷՐԻՅԷ · Գէորգ Աղա Գրիգճեան։
ՀԱԼԷՊ · Յովհաննէս Աղա Քիւրքճեանօֆ։
ԱՏԱՆԱ · Հաճի Յակոբ Աղա Ուրֆալեան։
ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ · Խաչիկ աղա Սինանեան
ԹԷՐՍՈՒՍ Գրիգոր Աղա Մելքոնեան։
ԹՈԴԱՏ · Հաճի Աւետիս Աղա Արսլանեան։
ԵՕԶԳԱՏ · Գասպար Աղա Տէր Յովհաննէսեան։
ԱՄԱՍԻԱ · Բարսեղ Աղա Կիւմիւշեան։
ԱՓԻՍՕՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ · Հաճի Մկրտիչ աղա Թօրալեան։
ՄԱՐԱՇ · Հաճի Տէվլէթ աղա Զօրպաճիեան։
ԹԷՔԻՐՏԱՂ · Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ՐՈՒՍՃՈՒԿ · Վէ ՇՈՒՄՆՈՒ · Յակոբ աղա Գազանճեան։
ԳԱԼԱՍ Վէ ԻՎՐԱՅԻԼ · Յարութիւն աղա Շիրինեան։
ԱՆԹԱՊ · Նիկողայոս աղա Նաղարէթեան։
ԻՍԿԷՆՏԷՐԻՅԷ Յովհաննէս աղա Քէչկէքեան։
ՍԱՄՍՕՆ · Յովհան աղա Գօյունճեան։
ՍՈՒՆԿՈՒՐԼՈՒ · Սարգիս աղա Նուրբեան։
ՔԻԼԻՍ · Դաւիթ աղա (սապուն խանէ միւտիրի)։
ԻԶՆԻԿ · Հաճի Յակոբ աղա Թորթորեան։
ԷՐԶԻՆԿԵԱՆ · Թադէոս աղա Բագրատունի։
ԽԱՌԲՈՒԹ · Աբրահամ աղա Այվազեան։
ՊԻՒՔԲԻԷՇ · Յակոբ աղա Նաղարէթեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

— —

Դիւրեմիզին հիչ տուրմայրպ աէօնտիւկիւ վէ հէմտէ իքի թարզ տէօնտիւկիւ, եանի պիր տէվլէթին պիր սէնէտ, վէ տիկէր տէվլէթին տախի եէկիրմի տէօրթ սաաթտա ալարագ, քէնտի պօրճունու էտա իթտիկի, երպապը միթալաայա մալիւմտուր։

Պատատի վէ մանէվի հալ վէ հէյկէլէրտէ, ալէքսէվիյէ պիր միւշապէհէթ վէ պիր միւնասէպէթ տէրքիար օլտուղունտան, տիւնեանէն իքի տիւրլիւ տէօնիւշիւ եախօտ կիտիշի կիպի, միլլէթլէրին տախի իքի տիւրլիւ կիտիշի վար տըր։

Թէպգը քիւրէմիզ մսիլլու միլլէթլէրին տախի կիտիշինին պիրիսի քէնտիյէ մսխսուս օլուպ, վէ տիկէրի իսէ միլլէթի սայիրէնին կիտիշինէ, վէ եախօտ շերաղէյի ճէմիյէթի պէշէրիյէյէ թապի պուլունմագտա տըր։

Պէզ շիմտի սայքի Եվրոպա միլլէթլէրի միյանէսինտէ եաշամագտայըզ։ Եվրոպա միլլէթլէրի, թարիգը մէտէնիյէթտէ հէմայրը այրը գօշուլմագտա տըրլար, վէ հէմտէ պիր պիրլէրինի սիւրիւքլէմէքտէ տիրլէր։

Պաթպուու մուֆախխամըմըզ պուլունան տէվլէթի Ալիյէնին տախի, շու միլլէթլէր վէ տէվլէթլէր սէյեարէլէրիյլէ պէրապէր գօշմագտա, վէ անպէան, վէ տագրա պէ տագրա իյէրուլմէքտէ օլտուղու, շէմա կիպի նիւմայան տըր։

Տիւրպինի տիգգաթըմըզա, տայիրէսինէ տախիլ պուլունտուղումուզ միլլէթ երլորզլարընա մէտտի նիկեահ իտէրէք, պիր սէնէլիք հարէքէթլէրինի մուգայէսէ իթտիկիմիզտէ, էսէ՞ֆ իտէճէք շէյ, միլլէթիմիզտէն զիյատէ հարէքէթտէն տիւշմիւշ, վէ կէրիտէ գալմըզ, տիկէր պիր ըէտիֆ (արբանեակ) կէօրէմէմիշիզ տիր։

Ճէպա, խայր սէյլէմէմէզլիյէ ալըմըզ օլտուղումուզտան, իֆթիրա իտիպ եախօտ միւպալաղա՞ մը սէյլէմէքտէյիզ, քիչ՞քի էյլէ օլաայը, լաքին հայրը՞ֆ քի, շիմտիյէ գատար սէյլէտիքլէրիմիզին քեսֆէսի տէ սահիհ օլտուգտան պաշգա, շիմտի տախի պիր սուրէթի մէճմուէսինի իպրազ իտէպիլէճէյիզ։

Դի՞մ տիր վէ գա՞նղի Յեսու տուր ա՞ճէպա, շու միլլէթիմիզ ըէտիֆինի, պունճա սէյեարէտէն այրրարագ տուրտուրան, վէ տուրտուրա պիլէն։

Պաշգա Յեսու արա՞մայալըմ, միլլէթլէրին պիրիհէք, վէ էն գուվվէթլի տիւշմէնի օլան ճահիլլիք (տգիտութիւն) իլէ, վէ ասլա բէշինտէն այրըլմայարագ պէրապէր կէզլէն ֆագըրլըգ տըր։

Միլլէթիմիզ նիզամըզ պիր հալտէ իքէն, տայիմա կէրիտէ գալըր իմիշ, չօգ իյի, լաքին շիմտի Սահմանադրութիւնումուզ վար իքէն տախի, նիչի՞ն կէրի զալմագտա տըր։ պու պիր հագգը սիւալտիր, վէ ճէվապտա բէք գօլայ տըր։

Վագտա շիմտի Սահմանադրութիւնումուզ վար տըր, վէ քիթապճըլարտա սաթըլմագտա օլտուգտան պաշգա, չօգլարըն տօլապլարընտա, տէրէքլէրինտէ։ Դաղաքական ժողովուն թարէզասը իւզէրինտէ տախի պիրէր թանէ պուլունմագտատը։

Սահմանադրութիւն իհսան պույրուլալը իքի սէնէյէ եաղլաշմագտա տըր։ Հալ պու քի, անճագ խսմի իշխիրլիկ, իճրասը նիւզտէ պէշ տախի կէօրիւլէմէմիշտիր։ վէ հէնիւզ կէօրիւլէպիլմէսինէ տախի պիր իւմիտի վաֆի կէօրիւլէմէքտէ տիր, չիւնքի հէմ Վարչութիւն հէր պիր շիւպէլէրիյլէ ույումագտա, վէ անգարեա պիր շէյէ սիյլէ, քէնտի իշլէրինէն գալըպ, վէ վագրթլարընը զայրլ իթտիքտէն պաշգա, միլլէթին տախլիթիհի՞ եէրտէ սարֆը էվզաթ իմմէսինէ, վէ բէնէյէյի ճէհսալէթտէ պագը գալմասընա, սէպէպիյէթ վէրմիշ օլմագտա տըրլար։

Խորհուրդլարընը վէ Հոգաբարձութիւնլարընը քիմիսի իսթիֆա իմմիշ, քիմիսինին պիր աղասը եէտի աղա իշի կէօրմէքտէ, քիմիսինին իսմի վար ճիսմի տահա տօղմամըզ, վէ քիմիսի տախի սէսսիզճէ լայի ֆէնա շալըզպ կիթմէքտէ տիր։

Ընթըգ ալէսսէվիյէ, թաղա ան խորհուրդլարընը հալէրի, թէֆթիշ իտէնլէրէ, էսէֆ պաղըշլար սուրէթլէրտէ տիրլէր։

Վաղաքական վէ Կրօնական ժողովլարը մէշղուլ գըլըպ, վէ ղայէթլարը տօղտուրան պիր թագըմ գօմիսիօնլարընը իսէ, հիչ պիրիսի պագը գալմատը, վէ խրտմէթ իտէն իլէ, հիչ իշէ եարամայան պիրլէքտէ, մահվ օլուպ կիթտի տիսէք ճայիզ տիր։

Սահմանադրութիւնտան ասրլ մագսէտ, միլլէթիմիզին իսլահը հալի, վէ թարիկը թէրագգրտէ թէգատտիւմտէն իպարէթ օլուպ, վէ Վարչութիւնուն պօրճուտա, շու մագսէտին հուսուլինէ չալըշմագ իտի, նասրլ քի սրբազան Պատրիարք հայր հաղրէթլէրիտէ, օլ պապտէ, երեսփոխանլար հուզուրունտա ո՞ֆ իթմիշ, վէ այնի ուխտը երեսփոխանլարտան տախի թալէպ իյլէմիշ իտի։

Կէօրտի՞քմի միգտարի քիֆայէ իճրաաթ։

—Դէմալը թէէսսիւֆ իլէ սէյլէրիզ քի, էվվէլ տէյէ մէյիզ։

Ընդհանուր ժողովուն գարար վէ թէէքիտի իւզրէ, գաւառական երեսփոխանլար ինթիխապ օլունտո՞ւմը, վէ Սահմանադրութիւն հիչ տէյիլ իսէ պիւյիւք մէմլէքէթլէրտէ իճրա օլունտո՞ւմու։

Թաշրալարա քննիչլեր վէ տեսուչլար կիտէճէք իտի, կիթտիլէ՞ր մի։

Առաջնորդլուգլար նիզամընա կիրէճէքլեր իտի, կիրտիլէ՞ր մի։

Առաջնորդլարըն իյիլերի վէ անպիտանլարը սէչի՞լտիլեր մի։

Առաջնորդլար իչին էհալի արանըլմագտան վազ կէչիլէրէք, էհալի իչին առաջնորդլար արանըլմագ ուսուլինէ պաշլանըլտը՞ մը։

Դահանալարըն իսլահը հալէրի տիւշունիւլտիւ վէ իճրասընա պաշլանըլտը՞ մը։

Վաւերագիր վերիլմէք ուսուլի իճրա օլունտո՞ւ մու։

Թաղական վէ Ընդհանուր տուրքլար թօբլանապիլտիլէ՞ր մի։

Հիւանդանոցուն հայի սըրասընա կիրտի, վէ պիչարէկեան բահաթ իթտիրիլտի՞ մի։

Միլլէթին հեր թարաֆտա պուլունան մալի միլքի անլաշըլտը, վէ հրթիզ ու վիգայէսինէ հիմմէթ օլունտո՞ւմու։

Երուսաղէմ իշի սրբասընա կիրտի՞մի։

Վանքլար վէ Խորհուրդլար, վէ Հոգաբարձութիւնլար իչին գանունլար եաբըլտը՞ մը։

Ընդհանուր, Դաղաքական, վէ Կրօնական ժողովլար քէնտիլեր իչին տախիլի պիրեր գանուննամէ թէրթիպ իթտիլէ՞ր մի։

Ե՞նէ օլտու Ա՞ուշ մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Վ՞ան մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Ը՞ղթամար մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Ա՞իվա մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Հ՞աճըն մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Հ՞ալէպ մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Դէէսմթենճէ իշի։
Ե՞նէ օլտու Դարակէօմրիւք մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Յ՞ոմտեան մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Ն՞շլեմտից մէսէլէսի։
Ե՞նէ օլտու Մ՞երզիֆոնուն հալի։
Ե՞նէ օլտու Դ՞ումգարու եանկընը բարասը։

Մէքթուպլարընը կիտիպ կէլմէսի սրբասընա կիրտի՞մի։

Հինտիսթան միրասընըն իշի պիթտի՞մի։

Վէ հէփսինտէն էլզէմ վէ տիգգաթա շայեան օլան մէքթէպլէր նիզամընա կիրտիլէ՞ր մի, վէ իգթիպա իտէն եէրլէրտէ մէքթէպլէր աչըլտը՞ր մը։

Դաթրիքխանէ խատէմէսինին մասաշարը վէրիլմէյէ պաշլատը՞մը. վէ զայրի հիւմ, վէ զայրի հիւմ, վէ զայրի հիւմ։

Պու էսկիֆէնկիզ սիւալլէրի իթտիքտէն սոնրա, աճիզանէ Ազգային Վարչութիւնա, բէք չօգ տէֆա իսթաար իթտիկիմիզ միսիլլու, թէքրարէն իսթաար իտէրիզ քի, իշթէ իքի սէնէլիք թէճրիւպէ մէյտանտէ տիր, պարի պունտան պէօյլէ ագլըմըզը պաշըմրզա ալարագ, վէ թուրթուզումուզ չըգմազ թարիգի տէյիշիրէրէք, պիր չըգար եօլ պուլմալըյըզ, շէօյլէ քի էվվէլա փարա պուլուպ, պատէհու միլլէթին իսլահը հալինէ չալըշմալըյըզ. ֆաբա եօֆ, ֆաբա եօֆ տիմէքլէ իշ պիթմէզ, վէ սէքսէն սէնէ տահա պէքլէսէք, կէօյս էն զէնպիլ իկէ փարա ինմէզ. վէ հէր սաաթ մէսալէհի միլլէթ իլէ մէշղուլ օլուճու այըզլը գօմիսիօնլար օլմատըգճա, վէ թաշրալարա էհալի տիրայէթ միւֆէթթիշլեր վէ առաջնորդլար կիթմէտիքճէ, վէ Սալթանաթը սենիյէենին նիյաթը խայրիյէսինէ թէվֆիգան, մէքթէպլէր աչըլըպ, էհալինին թէրպիյէսինէ պէզլի վիճուտ վէ սարֆը էզհան ունուգուտ օլունմատըգճա, վէ խալաղաֆէրքան մէլուն ուսուլտէն վազ կէչիլմէտիքճէ, Սահմանադրութիւնուն իճրասը, վէ միւրատ օլումանադրութիւնուն իճրասը, վէ միւրատ օլունան մուհասսէնաթը հուսուլի, ասլա միւքին տիյիլ տիր։

Վէ շունու տախի էսէֆ իտէրէք սէօյլէրիզ քի, միլլէթ մէմուրիյէթինտէ պուլունանլարը, հալեա եիւզտէ ագալի տօգասը, միլլէթին հալինտէն վէ իհթիյաճաթընտան պի խապէր պուլունմամագտա տըր. չիւնքի ղայէթա օգումամագտա տըր...։

Պու ճիւմլէ իլէ, մատամ քի միլլէթիմիզտէ ղայէթալար վար տըրլար, մատամ քի ումումէն ինսան ճինսի իլէրու կիթմէքտէ տիր, վէ մատամ քի էհալիմիզին հիչ տէյիլ իսէ պիր գըսմը, ահվալը հաղրէմիզտէն թէքէք քի իթմէյէ պաշլամըշտը, հեր հալտէ պիր կիւն, վագթ ու զէմանէ ույղուն էֆքեար սահիպ պիր Վարչութիւնա մալիք օլաճաղըմը, վէ Սահմանադրութիւնուն իճրայէ պաշլայաճաղընա, էմէլի եղլէպիմիզ պուլունտուղուն պէյանտէն պաշգա, քեսֆիֆէյի միլլէթ վէ մէտէնիյէթ ղայրէթի չէքէնլէրին իմիտվար օլմալարընը տավէթ իտէրէք, պահը աճիզանէմիզի օգույան զաթլարա, Հ՞նորհաւոր Նոր Տարի տիմէք պօրճումուզու տախի իֆա իտէրիզ։

—Պու տէֆա Զմասեատան տախի էսէֆ իտէճէք սուրէթտէ խապէրլէր ալմըշըզ տըր։ Հէյլէ քի Հայլարըն վերկի պագայասընտան 50 պին զուրուշ պօրճարը օլտուղունտան, պիր թագըմ ֆագըրլար մահպէստէ եաթմագտա, վէ էօնլէրինտէ պիր լայրգլը առաջնորդ, վէ էհալի տիրայէթ պիր մէճլիս պուլունմատըզընտան, տիւչարը մէյեուսիյէթէ օլմագտա իմիշլեր։

Մահէլլի մէզպուր միւթէսարրրֆը սէատէթլու Օհիյա պէյ հաղրէթլէրի թարաֆընտան, թահսիլի վերկի խուսուսունտա զուհուրա կէլէն սէրթ մուամէլէտէն տախի բէք չօգ թէշէքքի օլունմագտա տըր, հալ պու քի, միրի միւմայիլէյհ հաղրէթլէրի էկեր եալընըզ վերկի իշին, էհալիյի սըգըշտըրմագտա օլուպ, պաշգա պիր շէյ եարմագտա տէյիլ իսէ, օնա պիր շէյ տէնիլէմէզ, չիւնքի քէնտի վազիֆէսինի էտա իթմէքտէ տիր. վէ միլլէթիմիզ տախի քէնտի վազիֆէսինի թանրյարագ, լազըմ կէլէն վերկիյի. ֆուգարայը ինճիթմէյէրէք թէվզի վէ թահսիլ իտիպ, հիւքիւմէթէ թէսլիմ, վէ էկեր հագգանիյէթէ, վէ ատալէթի Սալթանաթը սենիյէյէ մուղայիր պիր շէյ վար իսէ, իֆատէյի հալէ միսարաաթ իթմէլի տիր։

Գէորգ սրբազան կիպի առաջնորդլար իտարէսինտէ, էօյլէ պինլէրճէ էհալի գալըրգճա, պէօյլէ ֆէնալըզլարըն հիչ պիր վագրթտա էքսիք օլմասը իհթիմալտէն տէյիլ տիր։

Պու արատա պիր իքի Գաթօլիք վարդապետլէրինին Զմասեատա տօղաշարագ, գաթօլիք քիլիսէսինի գապուլ իյլէտիքլէրի թագտիրտէ, քէնտիլերի մահպէստէն խէլաս իտէճէքլէրինի, պիչարէկեանէ վատ իթմէքտէ իմիշլեր։

Զֆէրին Գաթօլիք վարդապետլերի, ղայրէթինիզ իլէ պին եաշայընըզ տա, պիզիմ ռուհպանլարա պիր իպրէթի ազիմ օլունուզ...։

Ի՛նշալլահ 1865 սէնէսի ուղուրլու կէլիրտէ, բաթրիքխանէմիզ, թաշրալը Հայլարը ճիւզիճճէ աճըմայա՞ պաշլար...։

Մէրզուֆուն տախի հալեա ֆէնա հալտէ պուլունմագտէ իմիշ։

ԿԻԼԻԿԻԱ ԵՎ ԺԱՄԱՆԱԿ

114 Ի 116 ՆԻՄԵՐՕԼՈՒ Ա. ՍՐԲԱԼԱՐԵՍԱՆ ՊՈՂԵԱՅԻ ։

Ժամանակ իշխան լուղեթինէ վէրտիկի մանեալարա պիր գուվվէթ վերմէք նիյէթիյլէ, Ա. էնէտիք վանքընտա պասըլան քիթապլարըն պաղըլարընտա, խայրխահլարա աղա վէ սեպուհ սրֆաթլարընեն վերիլտիկինի տախի միսալ վէ իսպաթ կէթիրմիշ տիր։ Ամալ պու քի Ժամանակ օլ միսալըյլա, հալբա պիղնի սեցյլէտիկիմիզի անլամամըշ, եախսա անլյամամըշ օլտուղունու պէյան իթմիշ տիր. չունքի պիզ էշխան սրֆաթը վերիլէմէ ղտիմիյիպ, իլա բրէնս մանեասըյլա իշխան տէնիլէմէղ, չունքի Մկրտիչ պէյտէ բրէնսլէ եօգ տուր տիմէք իսթէմիշիզ տիր. էմմա իշխան, աղատ, վէ սեպուհ սրֆաթլարընը, իսթէյէն իսթէտիկի շախսա իհտա իտէր իմիշ, զարարը եօգ, զաթէն էօլմիշ վէ տիւրլիւ մանեալար կիյմիշ, վէ ճէհալէթ վէ շողբորթուութիւն սէպէպինտէն ալյարգլըյա վէ նալայրգա վերիլմիշ սրֆաթլար տըրլար. պունտանտա գաթինազար, հէմ ազատ իլէ սեպուհուն մանեասըյլա, բէք չօգ ֆարգը պուլունմագտա տըր, վէ հէմտէ Ա. էնէտիք վանքընտա զուհուրա կէլմիշ պիր շողբորթուութիւն (էկէր շողբորթուութիւն իշին ազատ եախսա սեպուհ տէնիլմիշ իսէ), Ժամանակըն միւտահէնէճիլիյինի, եանի եանլըշընը ածվ իթտիրէմէզ. չունքի Ա. էնէտիկ վանքընտաքիլէր տախի, Ժամանակըն մուհարբիրի կիպի ինսան տըրլար։

Ժամանակ, պիրազ եօգարուտա, իշխան սրֆաթընը, Լյրմէնիճէտէ պիսիւք պիր մանեասը օլմատըղընը, վէ մամլուքտաքի աղալարա տախի իշխան տէնիլտիկինի, վէ Մ. Ֆրանգընտա իշխան տիմէքլէ, պէյ տիմէք իսթէմիշ օլմասընը իգրար իթտիքտէն, վէ Ա. էնէտիյին աղատ վէ սեպուհ լուղեթլէրինի տախի միսալ կէթիրտիքտէն սօնրա, օն օն իքի տաթըր գատար աշաղտա, զաթէն սեցյլէմիշ օլտուգլարընը ունուտարագ, — մեր ըսածներէն գերևի որ Պ. Ֆրանգ խաբուած չէ, այլ իր աշակերտին արժանաւորութեանը համեմատ կոչեր է զինքը. և ասիկա շողբորթուութիւն մ'ալ չէ (պիզիմ սեցյլէտիքլէրիմիզտէն կէօրիւնմէքտէ տիր քի, Մ. Ֆրանգ քէնտի շակիրտինե, լայրգլըղընա թէվֆիգան էյլէ չաղբրմըշ տըր, եանի բրէնս սրֆաթընը վերմիշ տիր. վէ պու տա պիր միւտահէնէճիլիք տեյիլ տիր)— տէմիշ տիր, տիմէք տիր քի, եօգարուտա քիւչիւլթտիւիւ էշխան սրֆաթընը, աշաղտա, էհլի լինյագաթլըղա վերէրէք, թէքբարէն պիսիթմիւշտիւր. իմտի պիզ սօրարըզ Ժամանակա քի, Մ. Ֆրանք կիպի ալիմ վէ քեամիլ պիր զաթ, Մկրտիչ պէյէ, բրէնս սրֆաթընը նէ՞ իշին վերմիշտիր. էկէր մութլագա, մէրգումտա բրէնսլիք վար տըր տեյի վերմիշ իսէ, ալտանմըշ տըր. եօգ էկէրչի պիսիթմէք իշին վերմիշ իսէ, միւտահէնէճիլիք իթմիշ տիր. վէ էկէր պունուն իքիսի տախի տեյիլ իսէ, օվ վագըթ մէճպուր օլուրուզ տիմէյ քի, պիր թագըմ գօնագլարտաքի խրտմէթճիլէրին, կիւնտիզլէրի գուճագլարընա ալարագ, էյլէնտիրմէյ չըգարտըգլարը չօճուգլարա, ա՛հ պէյմ, ա՛հ քաշամ. ա՛հ գահրամանըմ, վէ զայրի հիւմ, տէտիքլէրի կիպի, էյլէնտիրմէք, եախսա էյլէնմէք նիյէթիյլէ վերմիշտիր. եօխսա պիր ատէմ, տեյիլ սալթ լիսանէն, իլա թահրիրէն, պօշ եէրտէ սալթ իլթիֆաթ իշին բրէնս տէնիլէմէզ. զիրա նասըլ քի տէտիք, բրէնս մանեասը պիսիւք տիւր, բրէնս տէնիլէճէք ատէմ, եա պիր հիւքմտար օլմալըտըր, վէ եախսա պիր հիւքմտար սիլսիլէսինտէն պուլունմալը տըր. հալ պու քի Տատեան ֆամիլեասընընն, տահա 70 սէնե էվվել Լյկինտէն կէլմիշ օլան, միւթէվէֆա հաձի Տատեան իլէրու կէլմիշ պիր ֆամիլեա սլտուղու, հէր քէսէ մալիւմ տիւր։

Ժամանակ, պիլմէյիզ գանղի միւտահէնէճի վէ եախսա ալտանմըշ օլան ղազէթատան ալարագ, վէ եախսա գանղի մուազզամ վէ միւթէպէր զաթլարընն լիսանընտան իշլտէրէք, միւթէվէֆա Պօղոս պէյէ, ֆարիստէ օլտուգլարը հէնկեամտէ, բրէնս Ըրգենէն չաղբրլտրընը պէյան իթտիկի սրրատա, շու խուսուսու քի՞մ պիլիր նէ սեպեպ մէպնի իսէ, աչբգտան աչբղա էթրաֆբէյլա իյղահ վէ իֆատէ իտէմէտիկի իշին տախի, պիր ա՞ռ՞ չէքմիշ տիր. Լաբին Ժամանակընն պու իտտասը օվ գատար չիւրիւք տիւր քի, քէնտի կիպի պիր վարագանընն, ալէմէ մալիւմաթ վերմէք նիյէթիյլէ մէյտանէ չըգմըշ իքէն, վէ ագրպէթքեար միւտահէնէճիլիք իտէրիմ տէր իքէն, պիր տիպսիզ գույուա տիշտիւկիւ իշին, պիր ա՞ռ՞տա պիզ շէքէրիզ. վէ քէնտիյէ խապէր վերիրիզ քի, միւթէվէֆա Պօղոս պէյ, պէյ իտի, լաքին բրէնս տէյիլ իտի, վէ Ֆրանսըզլարտան տէյիլ պիսիւք զաթլար, իլա պիզզաթ իմբէրաթոր հաղուլթէրի տախի, բրէնս չաղբրմըշ օլա իտի, եէնէ բրէնսլէյէն հիւքմիւնիւ տախի պէրապէր վերմէտիրձէ, սահիհէն բրէնս օլամաղ իտի. հէմտէ նէ՞ լազըմ ուզաղա կիթմէք, Ֆրանսըզլարընն, օվ պապտէ մալիւմաթ ալմայա միւհթաճ օլտուգլարը Տէրէօնէր ի-նիվէրսէլ գէոնբ-բօրէն նամ Ֆրանսըզճա բառարանտա, Տատեան ֆամիլեասընընն հագգընտա լազըմ կէլէն մալիւմաթ վերիլմիշտիր, վէ գաթան բրէնս սրֆաթը իսթիմալ օլունմամըշտը. վէ մէզքիւր քիթապ իսէ, չօգ էսկի տէ օլմայըպ, իլա իւչ սէնէ էվվել ֆարիստ թապ օլունմուշտուր. վէ զանն իտէրիզ քի, վերտիկի մալիւմաթլարը-տա պիզզաթ Տատեան ֆամիլեասընտան ալմըշտը. վէ քէնտիսինին բրէնս չաղբրմագ իսթէտիկի Մկրտիչ պէյէ, եալընըզ մէ-ֆ-սրֆաթը վերմիշտիր։

Ժամանակընն ճէհալէթլէրին չօգ տէֆա կէօրմէքտէ, վէ հէր վագրթ քէնտի թագրիրինի տախի իշլեթմէքտէ իտիք, լաքին վատուութիւնու իրթիքեապ իլէ, շախսա տօգունմայա, վէ չարէսիզ եէրտէ պիր ատէմի պիսիւթմէյէ չալըշտըզը հալտէ, մանեասըզ եէրտէ տախի, պաշգա պիրիսինէ հագարէթէ չըգըշաճաղընն, հիչ մէմուլ իթմէզ իտիք. լաքին զարարը եօգ տուր, միլլէթիմիզին նէ՞ գատար սէֆիլ պիր հալտէ օլտուղունու պունտան տախի անլամալըսըզ քի, պու մէրթէպէ նէզաքէթտէն մահրում քիմէնէլէր, միլլէթին փարասընը ալտրգլարը, վէ միլլէթին չօճուգլարընը թէրպիյէ իտէյօրուզ, ազգասիրութիւն վէ հայրենասիրութիւն էյրէտիյօրուզ տէտիքլէրի թագտիրտէ, իճրատէ քեամիլէն մուղայիրինի իղհար իթմէքտէ տիրլէր։ Հէյլէ քի, Ժամանակ սէյլէտիքլէրիմիզին պիր հարիքընը տախի ճէրհ իտէմէճէկին անլատըղընտան, վէ եալթագլանմագ իսթէտիկի բրէնսէնին տահա զիյատէ կէօզնունէ կիրմէք իսթէտիկինտէն, շախսըմըզա հագարլթէ չըգրշարագ, վէ կիւյա, պիզճէ ութանաճագ պիր շէյ սայրլըր կիպի, Դայսերիյէլի օլտուղումուզու եիւզիմիզէ վուրմագ նիյէթիյլէ, օ իսէ, տայիմա պայիսի իթթիհսարըմըզ սայրլմագտա տըր. չունքի Ժամանակ կիպի ասլընը ինքեար իտէն նամէրտլէրտէն տեյիլիզ... պիզէ ֆեղը-ի, եանի «էյլէ» եախսա հըմպալ սրֆաթընը վերմիշ. վէ 40 սաթըր իչինտէ, մէզքիւր սրֆաթը 5 տէֆա թէքրարլամըշտը. վէ օնտան աշաղըտա պիր թագրմ քէնտույէ ըաձի օլմայան, վէ ճէվապա լայրգ պուլունմայան լագըրտըլար իլէ, պահսընը պիթիրմիշտիր։

Իմտի, Ժամանակա խապէր վերիրիզ քի, պիզ հէմ Դայսերիյէլիյիզ, վէ հէմտէ ասլըմըզա իթթիհսար իթմէքտէ օլան Դայսերիյէլիրինտէնիզ. լաքին ֆարզ իտէլիմ քի, Դայսերիյէ կիպի զէմանը աթիգտէ շէօհրէթլի, վէ շիմտիլէրտէ տախի, միւթէպէր պիր մէմլէքէթտէն օլմայըպտա, Ա. ան, Մուշ, Արտահան վ՝ եախսա սայիր տահա զիատէ ուզագ պուլունան պիր մէմլէքէթին, էն քիւչիւք, էն ֆէնա, էն ֆագըր, էն ճահիլ, վէ էն թէրպիյէսիզ պիր քէօյիւնտէն օլմուշ օլսա իտիքտէ, շու հալիմիզտէ պուլունարագ, եէնէ քէնտիսի կիպի պիր շէհրէյէ գարշըմըզա ալսա իտիք, ածէպա նէ՞ լազըմ կէլիր իտի, ածէպա քէօյիւմիւզլիւն իսմի, քէնտի հուգուգումուզու պիզէ զա՞յպ մը իթտիրիր իտի, ածէպա գալէմիմիզտէն քէօյիւմիւզլիւն բէյնիրլէրի վէ եօղուրտլարը՞ մը գօգար իտի. ութանաճա՞գ լագըրտը։ Հէյլէ շուրասը բա՛ք էսէֆ վէ թէաճճիւպ իտէճէք պիր շէյ տիր քի, Պ. Փափազեան, պիր գաչ սէնէտէն պէրու, Հայաստա՞ն Հայաստա՞ն տեյի լիսանէն պաղըրմագտա օլտուգտան պաշգա, Ժամանակը իչինտե տախի, նիչէ տեֆալար, Դ...ԼԼԸԸ ԷՖԷ Հայլըրընը տիշիւնմէլիյիզ տեյի տախի պաղըրմըշտը. Հալ պու քի շիմտի տէ գալգմըշ, հագարէթ իթմէք նիյէթիյլէ, Հայաստանընընն պիրիսինէ հըմպալ չաղբրմագտա տըր, տիմէք տիր քի, Պ. Փափազեանընն ազգասէրլէյի վէ հայրենասէրլէյի սահմէթ իմիշտիր, եօխսա սալէպ իպրիյի կիպի, գարնընտա ա-թէշի հագարէթ տօլու օլտուղու հալտէ, աղզընտան իսէ, վահանբէրվէրլիք շէքէրի ագմագտա տըր, տէմէյ մէճպուր օլուրուզ։

Սրարբըզ Ժամանակա քի, էկէր պիզ գեղջուկ իսէք, պիզզաթ քէնտիսի տախի գեղջուկ տեյի՞լ մի տիր, բէտէրի գա՞նդի մէմլէքէթտէն իտի, Հիմիզկէվէք եախսա Ամպուշէա թարաֆընտան տեյի՞լ մի՛յիտի, եօխսա վալիտէսի Իսթանպօլու օլտուղու իշին, քէնտիսինէ կէ՞ գեղջ-ի մու չաղբրմամըզ լազըմ կէլմէքտէ տիր։ Դէնտի գեղջուկլուղունու տախի պէր թարաֆ իտէյիմ, պիզզաթ էթինի վէ էմմէյինի եէտիյի վէլիի նիյմէթլէրի տախի. վէ ալշամ սապահ գօնուշուպ կէօրիւշիւկիւճան — պէրապէրի պիր տօսթու . . . տախի գեղջուկ տեյի՞լ միտիրլէր. վէ պունտանտա պաշգա, միւտահէնէճիլիքլէ բրէնսլիք կէօյլէրինէ գատար չըգարայըմ տէր իքէն, բանկալարա գատար էնտիրտիկի Մկրտիչ պէյ տախի պիր գեղջուկ սիրսիկէտէն օլտուգտան պաշգա, հաթթա Լայ—Սթէֆանոս քէօյիւնտէ տօղմուշ եախսա պիսիւմիւշ տեյի՞լ մի տիր։

Պիզ Ժամանակ կիպի ճէհալէթ մախզէնի օլան պիր բիսալէյէ գարշը, պու գատար ուզուն ճէվապ վերիլմէքլիյի, գաթան ճայիզ կէօրմէզ իտիք, լաքին, մուհարբիրի օլան տօսթումուզու հէր նասըլ իսէ, պունտան էվվելքի Ա. արչութիւն, Ուսումնական խորհուրդա տախի ազա ինթիխապ իթմիշ օլուպ, վէ զէվալը միլէթիմիզ իսէ, էյլէ պիր գաֆատա, էյլէ պիր էֆքեարտա, վէ էյլէ պիր դալէմ սահիպի օլանտան, մէքթէպլէրճէ իսլահաթ, վէ չօճուգլարճա թէրպիյէ վէ մալիւմաթ պէքլէմէքտէ օլտուղունտան, պարի պունտան սօնրա ինթիխապ իտէճէկի զաթլարընն, եալընըզ սուրէթի զահիրէլէրինէ ալտանմայարագ, ասարը մէրղուպէլէրի կէօրիւմիւշ վէ թանըմըշ զաթլարը ինթիխապ իթսինլէր նիյէթիյլէ, ճայիզ կէօրմիւշիւզ տիւր։

Ժամանակ պու մէրթէպէ ութանմայա շայան պիր պահսը եաղտրգտան պաշգա, կիւյա պիր իշկիւզարլըգ իթմիշ տիր կիպի, 52 ինճի նիւսախսինի տախի, պուԹիւն պիսիթիւն Ա. արագա իսմինէ, վէ քէնտի շախզըմըզա իհտա իթմիշ, վէ արՀըգ օրատա, պիսիթիւն պիսիթիւն վատուութիւն իրթիքեապլարընը կէօսթէրմիշ, վէ չօգլարընն, վէ տեյէպիլիրիզ քի քեաֆֆէյի հագգանիյէթ վէ նէզաքէթ թանըյանլարընն նէֆրէթինի մուճիպ օլմուշ, վէ ասլա ճէվապ վերիլմէյէ շայան կէօրիւլմիշ տիր, լաքին պիր գաչ եալանճըլըգլարը իլէ վատուութիւնլարը տախի, պիսիթիւն պիսիթիւն սիւքիւթ իւզրե կէչիրէմէյէճէկինտէն, ճէրհինի կէչէճէք տէֆայէ թէրք իտէրիզ։

Շունու տախի ունութմայալըմ սէցյլէմէյէ քի, Ժամանակ հէրնէ գատար, Մկրտիչ պէյին բրէնսլիյինի թասահուպա չըգրշմըշ իսէտե, էլան պու կիւնէ գատար, պիզզաթ քէնտիսի, պարի պիր տէֆա օլսուն, բրէնս Մէրիչ տիմէյէ ճէսարէթ իտէմէյիպ, իլա եա պիզիմ կիպի Մկրտիչ պէյ տէմիշ, վէ եախսա բրէնս սրֆաթընը իշխան թէրճէմէ իտէրէք կէչմիշ տիր. վէ պուտա ազ ութանաճագ շէյ տեյիլ տիր, զիրա պաշգասընա թէքլիֆ իթտիկի պիր շէյ, պիզզաթ քէնտիսի լիսանընա տախի ալամամըշ տըր...

Տօսթլարըմըզտան պիր իքի զաթլար, պիլմէյիզ նէրէտէն ալտրգլարը մալիւմաթա իսթինատէն, Տատեան ֆամիլեասընընն, զայէթ աթիգ օլուպ, Ֆրանսա քիւթիւբլէրինտէ, բրէնսլիքլէրինին գայտը պուլունտուղունու պէյան իթմիշլէր տիր. Հալ պու քի, օվ պապտէ տախի պիզ գլսսաճա շու ճէվապը վերմիշիզ տիր, վէ շիմտի տախի թէքբրիւբ իտէրիզ, եանի «Ալլահ վերսինտէ սահիհ օլսուն, վէ Ֆրանսա թանըտրգտան պաշգա, Պալթանաթը սէնիյէե թարաֆընտան տախի թաստիգ օլունսուն, վէ պիզ տախի տէլյիրլի լազըմսին կէօրէլիմտէ, օվ վագըթ Ժամանակ կիպի, սալթ միւտահէնէճիլիք իչին վէ հէմտէ չիւրիւք թահթայա պասարագ օլմայըպ, իլա քէնտիմիզ տախի իսքանթ օլուպ վէ անընմըզ աչբգ օլարագ, պէյանը իլէ պէրապէր, պիլա միւտահէնէ իթթիհամ՞ իտէլիմ։»

Ժամանակընն եագասընը թէրք իյլէտիքտէն սօնրա, պիր գաչ լագըրտը տախի Կիլիկիայա սէցյլէ յէլիմ։

Կիլիկիա տախի շու բրէնս լուղեթինէ պաշտպան օլուպ, վէ Մկրտիչ պէյին իսմինի զիքր իթտիրմէյէ միւնասէպէթ ալտրրտրգճա, Մըկըրտիչ Իշխան տէտիկի, վէ տահա զիյատէ պիր թազիմ իթմիշ օլմագ նիյէթիյլէ, ինի հարֆինի տախի ապիյիւք օլարագ իսթիմալ իյլէտիկի կէօրիւլմիւշ իսէտե, եօնիւնտե բրէնս թէրճէմէսի կէօրիւլմտիկինտէն, ճէրհ օլունմայա ի հթիյաճ կէօրիւլմիշ իսի, չունքի նասըլ քի Ժամանակ տախի իգրար իթմիշ տիր, շիմտիքի միլէթիմիզ քիթապէթինտե, վէ լիսանէն իսթիմալտե, իշխան սրֆաթը, ըէք քիւչիւք մանեալարտա տախի գուլանըլմագտա օլտուղու հէրքէսե մալիւմտուր։ Ամալ պու քի սօնրատան, մէզքիւր բիսալէնին սահիպի օլան Խարունակ էֆէնտի, Իսթիճնան, Մկրտիչ պէյին թասնիֆ իթտիկի քիթապը թէրճէմէ իթտիկի սրրատա, էվվելինտե պուլունան պիր մէքթուպտաքի բրէնս սրֆաթընը էշխան թէրճէմէ իթմիշ օլտուգտան պաշգա, սայիր տէֆալէր, եէնէ այնի Սիլիկիանընն իշինտե, լիսանը թիւրքիտե պէյ չաղբրմագտե օլան պաշգա զաթլարընն պէյ սրֆաթընտա, իշխան թէրճէմէսի կէօրիւլմէյիպ, անճագ Մկրտիչ պէյինքիտե կէօրիւլտիւկիւնտէն, քէնտինին տախի թրպդը Ժամանակ կիպի, բրէնս սրֆաթընը գապուլ իթմիշ իտուկի անլաշըլմըշ, վէ Մասիս թարաֆընտան, մէզքիւր քիթապընը թէրճէմէսինին պօղուգլուղու պէյան օլունտուգտան պաշգա, պիզիմ թարաֆըմըզտան տախի, բրէնս սրֆաթընընն միւնասէպէթսիզլիյի, մուխթասար սուրէթտէ ճէրհ օլունմուշ իտի. վէ պիզճէ, միլլէթիմիզին պաղը ճիհէթլէ խայրընը տիշիւնտիւկիւմիզ թագտիրտե, ճէրհ իթմէմիզ տախի էլզէմիյէթտէն իտի. վէ զանն իտէրիզ քի, շայանը իհթիրամ Տատեան ֆամիլեասը տախի, էմրի պասիրէթ զիյատէճէ միւրաճաաթ իթտիկի թագտիրտե, պիզէ հէմ հագգ վերէճէք տիր, վէ հէմտե պիր կիւն տեյիլ իսէ տիկէր պիր կիւն, օլ պապտե իլզարը թէշէքքիւր տախի իտէճէք տիր. զիրա քիշինին էն պիսիւք տօսթու, թագսիրաթընը եիւզիւնե վուրան օլուպ, վէ զըտը օլարագ էն ալիմ տիշմէնի տէ, միւտահէնէճիլիք վէ միւրայիլիքլէ, էմրի պասիրէթ կէօզլէրի էօնիւնե, պիր վալիֆէսիզլիք բէրտէտի չէքէն տիր։

Կիլիկիա կէրէք Մասիսին վէ կէրէք Ա. արագանընն, մէզքիւր քիթապ հագգընտա իթտիքլէրի միւթալաայը ասլա պէյէնմէտիքտէն պաշգա, միլլէթիմիզտե սէնէտե անճագ պիր դաչ քիթապ բունիմայի զուհուր օլմագտե օլտուղուն կէօրտիկիւմիւզ հալտե տախի, միւէլլիֆլէրինե զայրէթ վիրէճէք եէրտե, պիր թագրմ ցուրբ բճ-ենոնրնէրը իտէրէք, զայրէթլէրինի քէսմէքտե օլտուղումուզ էֆքեարընա զահիպ օլարագ, վագաս զալէթա իսմի վերմէմիշ տիր, լաքին զըմնէն Մասիսի վէ Ա. արագայը անլաթընրարագ, «էյլէ գալէմէր միլլէթ վէ ինսան սեվիճի օլմատըգտան պաշգա, ինենոպրճ-ընեան հրեշ վէ ամբարարաանոնեան ճ-ա զ սրրլար» տէմիշ տիր։

Մասիսին բայրնա տիշէնի Մասիսե պըրագարագ, վէ պիզ քէնտի բայրմըզա ճէվապ օլարագ Կիլիկիայա սիւալ իտէրիզ քի, Մըկըրտիչ պէյ բրէ՛ն պ տիր, վէ Տատեան ֆամիլեասընտա բրէնսլէյ վա՞ր մը տըր. ուզունլագըրտը լազըմ տեյիլ տիր, եա այ տիմէլիտիր, վէ եախսա ոչ. էկէր այ վէ ոչ տիմէյ տախի գատրը օլամազ, վէ իշինե կէլմէզ իսէ, ասըլ հրեշլիյի վէ ճ-ա՞զ լըզը պիզզաթ քէնտիսի գապուլ իտէրիք, սիւքիւթի իթթիհսազ իթմէլի տիր։ Ա. է շունու տախի սիւալ իտէրիզ քի, «Ալլահ-ընդ-ենի՞ն (քէնտի լազըրտըզը տըր) տեյէրէք, միլլէթիմիզտե, շապ եա շէքէր, հէր նասըլ քիթապ զուհուր իտէր իսէ, զաղէթաճըլար մահ ու սէնա օգումայա պօրճլո՞ւմուտուրլար։

Կիլիկիայա պիր սօն սիւալիմիզ տահա վարտըր. եանի պու ալէմտե ֆ-ա-ռ-ենէճիլէ իսմինտե պիր շէյ վա՞ր մը տըր, եօգմու տուր. միւտահէնէճիլիք նէ՞ իտուկին պիլմէքտէ՞ մի տիր, պիլմէմէքտե մի տիր. քէնտուսի միւտահէնէճիլիք իթմէքտե՞ մի տիր, իթմէմէքտե մի տիր, վէ Ա. արագայա միւտահէնէճի պիր զաղէթա տըր տիմէյէ ճէսարէթի վա՞ր մը տըր, եօխսա եօ՞գմուտուր։

Կիլիկիա էկէր պունլարը պիլիր իսէ, թագսիրաթընը թանըյըպ, միւտահէնէճիլիք տէֆթէքինտէն իսմինի սիլտիրմէլի, վէ պիզիմ պու խալիսանէ նասիհաթըմըզ իշինտե թէշէքքիւր իթմէլի տիր. եօգ էկէր պիլմէզ իսէ, իշթէ պիզ քէնտիսինէ, եէնէ խալիսէթ իւզրե խա-

պէր վէրիրիզ քի, նիչէ տէֆա միւտահէնէ-ճիլի իրթիքեապ իթտիի կէօրիւլմիւշ տիւր, վէ եօլ եագրն իքէն կէրի տէօնմէլի տիր. զիրա, միւտահէնէճիլիք տէնիլէն մէլան իլ-լէթ, զապէթալար իշին էն միւհիք իլլէթլէր-տէն պիրիսի օլտուգտան պաշգա, ումում ի-շին տախի իֆրաթ մէրթէպէ մուղերը տիր։

Այկէր պահսրմըզբէք ուզանմըշ օլմասա ի-տի, միւտահանէճի զապէթալարըն միլլէթիմիզէ օլան զարարլարը իւղերինէ բէք չօղ շէյլեր սեօյլէյէրէք, էհալիյի սագընտրմագ պօր-ճումուզու տախի էտա իտէր իտիք, լաքին աղ-տան չօգ անլամայը, կերէք Պիլիկիա, կերէք Յամանակ, կերէք սայիր զապէթալարա, վէ կերէք էհալիյէ իմթար իտէրէք, շիմտիքի հալ խաթմի քէլամ իտէրիզ։

— Պունտան պիր գաչ հաֆթա մուգատ-տէմ, Պէյօղլուտա պաղչէլի խանտա կիճէ-լէրի տէրս ալմագտա օլան շակիրտանըն իմ-թիհանլարընտա պուլունտուղումուզու պէյան իլէ, իլէրուտէ վասֆընը իթմէքլիյի վատ իթ-միշ իտիք։

Օէվալլըլարըն պուլունտուգլարը խանըն վէ քէնտիլէրին սէֆիլիյինի նագլ իթմէքտէն սարֆը նազար իտէրիզ, շիւնքի, բէք չօգ տէֆալար անլամըշ օլտուղումուզտան ֆարգ-լը պիր շէյ տէյիլ տիր։

Մէզքիւր խան տէրունինտէ 30 շակիրտ գատար հրֆզ իտէպիլիր պիր օտա տէրունին-տէ, եաղլանանլէր տիկիմիշլէր. վէ թավան-տան աշաղը իւշ թանէ գանտիլ ասըմըշ օլ-տուղունտան, ատէթա պիր տէրսխանէ հէյ-յէթի քէսպ իթմիշ օլտուղու հալտէ, 10 եա-շընտա չօճուգլարտան, 40 եաշընտա ատամ-լարա գատար, սըրա իլէ տիզի միշ օլարագ, քիմիսինին քերական, քիմիսինին հնգերէն, վէ սայիր իպարէ քիթապլարը, վէ քիմիսինին տախի քերականութիւն օգուտուգլարընը վէ եաղը եաղըրգլարընը, էվվէլա թէմաշա իյլէ-տիք։

Պատէհու պիզ վէ սայիրլէր խանըն գահ-վէսինտէ պէքլէմէքտէ իքէն, պիր զանգակ չալընտը, վէ շակիրտլէր սըրա իլէ աշաղը կէլիպ այագ իւղերինտէ տուլտուլար։

Պիր սէնէտէն պէրու ֆէտաքեարանէ մէր-գումանէ կիճէլէրի տէրս վիրմէյէ տէվամ իթ-մէքտէ օլան Իգնատիոս էֆէնտի Իգնատիոս-եան, էվվէլա շակիրտանէ պիր հայր մեր օ-գումալարընը էմր իթտի, վէ ճիւմլէսի եէք-ավազ մէզքիւր Տէրունական տուայը օգու-տուլար, վէ սօնրա սըրա իլէ օթուրտուլար։

Օլ տագրգատէ պիզիմ եիւրէկիմիզ, վէ զանն իտէրիզ քի, սայիր տույղու սահիպի զաթլարընը եիւրէքլէրի տախի գապարըպ, վէ կէօզլերի տօմայա պաշլատըլար. շիւնքի օլ վագրթի անլաշըլըը քի, միլլէթիմիզին Կա-թուղիկոսլարը, Պատրիարքլարը, եիւղէրճէ եպիսկոպոսլարը, վէ պինէրճէ վարդապետլէ-րի վէ քահանալարը պուլունտուղու, վէ քը-րիստոնեայըզ, վէ քրիստոնեայ պիր միլլէթին բուէսայը բուհանիյէլէրիյիզ տէյի էօյիւ-նիպ իֆթիխար իթմէքտէ, վէ կիւթմէքտէյիզ տէյէրէք, հայ պէ հասըլ տէրէլէրտէ թէքլէ-լէրտէ, վէ օթսուզ մէրալարտա պըրագտըգլարը սիրիլէրին սիւտլէրի վէ եիւնլէրիյլէ, կէչին միշլէր օլուպ, վէ հալեա տախի կէչինմէքտէ օլտուգլարը թագտիրտէ, պիր հայր ծէր տուա-սը տախի էօյրէթմէքլիք վաճիպէսինի տիւշիւն-մէմիշ իմիշլէր. նասըլ քի հալեա տախի, պիր սուրէթի մախսուսէտ տիւշիւնմէքտէ տէյիլ տիրլէր։

Բուհպանլարըմըզըն վէ Աարչութիւնումու-զուն պու պապտէ, եանի մէքթէպլէր զըմ-նընտա տէրքեար օլան վաղիֆէսիզլի յիւսէ-րինէ տիւշիւնտիքճէ, իւղերիմիզէ մէյյու-սիյյէթ կէլմէքտէ օլտուղունտան, օրալարընը բէրտէյի սիւքիւթ իլէ կէչերիզ։

Շակիրտանէ տիւզ օգումագլըգ, վէ քերա-կանութիւն, վէ իլմի բագամըն պիր իքի իճ-բալարը իւղերինէ լազըմ կէլէն սիւալլէր, իս-թէյէն թարաֆընտան օլունտուգտան, վէ եա-զըլարընա նազար գըլընտրգտան, վէ լայըգ օլ-տուգլարը աֆէրինլէր սէօյլէնտիքտէն սօնրա, իմթիհանլարը պիթտի. վէ պիր պիրի արգա-սընտան իւչնէֆէր շակիրտան, պիրէր միւէսսիր նուութգ օգուտուլար. թէէսիրլի պիր նուութգ տախի Խրրմեան Մկրտիչ վարդապետ ճէ-նապլէրի չըրագլարընտան, Պ. Մարգար սէօյ-լէյէրէք, շակիրտանը, վէ խայրխահ հօճա-լարընը թէշվիգ իլէ պէրապէր, իճապ իտէն շիւքրանիյյէթի իզհար իյլէտի։

Պու նուութգլար վագթինտէ, պիր գաչ թաշ-բաղլարընը, քէնտիլէրին զապթ իտէմէյէրէք աղլատըգլարընը կէօզլէրիմիզ իլէ կէօրտիւք, վէ տէրունիմիզտէն ա՞հը սէրպէր չէքտիք։

Նիհայէթ թարաֆը աճիպանէմիզտէն տա-խի, վաճիպէտէն պուլունան շիւքրանիյէթի իշհար օլունտուգտան, վէ շակիրտան, պիր տէֆա տահա Հայր մեր տուասընը օգուտուգ-տան սօնրա, հէմ մէսրուրէն վէ հէմտէ մահ-զունէն հեր քէս տաղըլար։

Շու գահվէ տէրունինտէ պուլունան օթուզ նէֆէր գատար ֆուգարա, եանի ըենչէր, թուղա, թաշ վէ ջամուր թաշըլըճը, համալ, չէօքճիւ, վէ սագարատան իպարէթ շակիր-տանտէն պաշգա, նինէ էքսէրիսի օլ մագուլ-տէն օլան թէմաշակէանընը հալու հէյէթլէ-րի, վագաա էսէֆ օլունաճագ մէրթէպէտէ իտի, շիւնքի, միլլէթիմիզին ալէսսէվնյէ պուլու-նան հալինի խապէր վիրմէքտէ իտի. պիզ պու իմթիհանտէ, պիր աղլմ մէքթէպ իմ-թիհանընտա հիսս իթտիկիմիզտէն զիյատ տույղուլար հիս իտիպ, միւտէթի էօմրիւնտէ քերական կէօրէմիշ պէտպախթլարընը, քե-րականութիւն վէ թուրաբանութիւն օգուտուգ-լարընը, վէ միդտարի քիֆայէ եազըլար եաղ-տրգլարընը կէօրտիկիմիզտէ, եալընըզ քէն-տիլէրի տիւշիւնիւպ, վէ ասլա միլլէթ, վէ հիչ տէյիլ իսկ թօրրագ գարընտաշըզը զայ-բէթի չէքմէյէն չօրպաճըլար վէ բուհ ան-լար ալէյհիրէրինտէ լանէթլէր օգուտուգ. պի-զիմ ինտիմիզտէ կէրէք շակիրտան վէ կէրէք հօճալարը, միլլէթ խայինի զէնկինլէրտէն վէ նուֆուզքեարլարտան զիյատ մուհապպէթ վէ հիւրմէթ շայան պուլունտուլար...։

Պու մատտէ իւղերինէ եագընտա թէքքա-բէն սէօյլէյէճէք օլտուղումուզտան, մէզքիւր խանտա մէզքիւր մէքթէպին քիւշատինէ միւ-սաատէ վ՝ զայբէթ իտէն օտապաշը հագգընտա տախի թէշէքքիւրիմիզի պէյան իլէ, պահսրմը թէքմիշ իտէրիզ։

— Պու տէֆա Ճտանատա տախի պիր Դա-թօլիք ճէնաղէսի մուարաղասը վուգու պու-լարագ, պէշ ալթը Հայ եարալանմըշ, վէ պէշ ալթը քիշի մահպէսէ իլգա օլունմուշ իտուկի էսէֆէնկիզ խապէրի թարաֆըմըզա պիլտիրիմիշ իսէտէ, եէրիմիզ միւսաատէ իթ-մէտիկինտէն, կէլէճէք հաֆթայա թէրք իտէ-րիզ։

— Իզմիր խանէտանընտան օլուպ, օրատա Պանգ Օթթոմանտա քեաթիպ պուլունան Ստեփան էֆէնտի Լուպարեանէ, պէշինճի բիւթպէտէն պիր գրթա Աէճիտիյէ նըշանը զիյզանը իհսան պույրուլմուշ տուր։

— Կէչէն հաֆթալար, Դայսէրիյէլի տէր Մարտիրոս Հայրը Ճտանայա կիտէճէկին պիլ-տիրմիշ իտիք. հալ պու քի պու տէֆա ալ-տրղըմըզ մալիւմաթա նազարէն, ֆիլվագը միւմայիէյհ քահանայը, լիյագաթ ու էհլի-յէթինէ իսթինատ՝ն, Գէր. Գրիստակէս սրբազան հաղրէթլէրի Ճտանայա իսթէմիշ, վէ միւմայիէյհ տախի էվվէլա կիթմէյէ բու-յի բիզա կէօսթէրմիշ իսէտէ, ֆամիլեաճա էօնիւնէ պաղը կիւճլիւքլէր չըգտրղընտան, կիտէմէմէյէ մէճպուր օլմուշ տուր։

— Իզմիրտէն պու թարաֆա ճէլպ օլուն-մուշ, վէ պիր վագրթտան պէրու պուրատա ալը գօնուլմուշ օլան իքի քահանալարտան տեր Յակոբ Հայր Պալապանեան պու չար-շեմպիհ կիւնիւ Իզմիրէ ավտէթ իթ միշ տիր. վէ զանն իտէրիզ քի տեր Յովհաննէս Հայր Ճիվիճեան տախի պու կիւնլէրտէ ավտէթ ի-տէճէք տիր. վէ պունտան սօնրա քէնտի ֆէ-րիզէլէրինի թանըյաճագլարը տա էմէլի էղ-լէպտէն տիր։

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Պու ճիւմա կիճէսի, Պէրաթ կիճէսի օլ-տուգտան պտշգա, Լէյլէյի վէլատէթի Հա-հանէյի բիւր մէյմանէթ տախի օլտուղուն-տան, Խալանան վէ Խրիսթիյանտան տօգ-սան նէֆէր մահպուսլարընը ճիւնհալարը աֆվ պույրուլարագ, պա իրատէյի մէրհամէթ իֆա-տէյի հաղրէթի փատիշահի, սէպիլէրի թախ-լիյէ պույրուլմուշ, վէ լէ ղէյի մէզպուրէտէ, ըէսմի տօնանմա տախի իճրա գըլընմըշ տըր։

— Պու բէնճէ մպիհ կիւն սիւրրէյի հիւմայուն թէօբհանէտէն Իսկիւտար ճանիպինէ կէչիս-բիլմիշ տիր, վէ պիր իքի կիւն գալարգտան սօնրա, Հարէմ իսկէլէսինտէն պիր վաբօրու հիւմայունա համլ օլունարագ, Իսկէնտերի-յէ ճանիպինէ նագլ օլունաճագ տըր, վէ հաճ-ճա կիթմէք իսթէյիպտէ, մէճճանէն Իսկէն-տերիյէյէ գատար կիթմէք արզու իտէնլէր, վաբօրու մէզքիւրէ գապուլ օլունաճագլար տըր։

Մըսրրտա տախի պիր թիճարէթ վէ էպ-նիյէ մէճլիսի քիւշատ օլունարագ, Նուպար բաշա հաղրէթլէրինին զնրի նէզարէթինէ հա-վալէ օլունտուղու, վէ բաշայի միւշարիրլէյհ հաղրէթլէրի, մէմուրիյէթի սայիրէտէ, իզ-հարը էհլիյէթ ու լիյագաթ իթտիքլէրի կիպի, մէմուրիյէթի մէզպուրէտէ տախի իզ-հար իտէրէք, ճիւմլէնին մէմնունիյէթինի մուճիպ օլաճաղը, զապէթալարտա սէնա իւղրէ օգունմագտա տըր։

— Պու կիւնլէրտէ մէքթէպի Հահանէ-լէրտէ, շակիրտանըն իմթիհան օլունմասը ատէթտէն պուլունմազին, մէքթէպը Հարպի-յէ շակիրտանը տախի մէյտանը իմթիհանէ չըգտրգլարընտա, զաթի հաղրէթի սատա-ռէթրէնահի, վէ գայիմագամ բաշա հաղրէթ-լէրի հուզուրլարընտա, զուհուրա կէլէն սիւ-ալլէրէ շայանը թահսին վէ պատիի մէմնունիյ-էթ օլաճագ սուրէթտէ ճէվապ վէրտիքլէրի վէ ճիւմլէսինտէն էվվէլ, շէհզատէկեան տէվ-լէթլիւ նէճապէթլու Լուրէտտին վէ Իզզէտ-տին էֆէնտիլէր հաղրաթընը իմթիհան օ-լունտուգլարը, վէ տէսթի հիւնէրբէյվէսթլէ-ռիյլէ թէրսիմ գըլընմըշ օլան ըէսիմլէր տախի կէօրիւլէրէք, քէմալ մէրթէպէ ատարը հօշ-նուտի վէ մէսէրրէթ իզհար օլունտուղու Ռէ-բիտէյի Ասկէրիյէտէ օգունմուշ տուր։

— Կէչէն բէնշէմպիհ կէճէսի Իրան տէվ-լէթի պէհիյյէսինին տէրի Աէատէթ սէֆիրի տէվլէթլու Միրզա Հիսէյին խան հաղրէթ-լէրի թարաֆընընտան, արամազ օլտուգ-լարը գօնագտա, վիւքլայի ֆէխամ վէ պաղը մէմուրինի քիրամ հաղարաթըյլա, տիւվէլի միւֆէխամ էլչիլէրինէ պիր միւքէմմէլ զի-յաֆէթ քէշիտ գըլընմըշտըր։

— Օաթէն Ինկիլթերրատէ ինչա օլուն-մագտէ օլան չէնտ գըթա զըրիպը կէմիլէր մի-սիլլու, իսմի Թիւրքիսթան օլարագ պիր գը-թա տահա ինչա օլունմասընա, թարաֆը էշրէֆի փատիշահիտէն էմր ու ֆէրման պույ-րուլմուշտուր։

Իշ պու ինչասը մուգթէզայի էմր ու ֆէր-մանը հաղրէթի փատիշահիտէն օլան Թուր-քիստան նամ զըհլը սէֆինէնին մոտէլի եափ-տըրըլմագ, վէ սուուրը ինչահէսի թահգիգ օ-լունմագ իւզրէ զապիթանը պահրիյէտէն իզ-զէթլու Ամէտ պէյ իշ պու չէհարշէնպիհ կիւնիւ Մարսիլեա թարիգի իլէ Լոնտրայա իզամ պույրուլմուշ տուր։

— Պու սօն կիւնլէրտէ օլունան տիգգաթա նէ-զարէն Խաթանպօլտա սէքիզ պին մահալլէ վէ 80 պին խանէ պուլունմագտէ օլտուղու Լէվանթ Հերալտ նամ Ինկիլիզ զազէթասընտա օ-գունմուշ տուր։

— Իրզրումտան կէլէն մէքթուպլարա նէ-զարէն պիր միւտէթտէն պէրու խըրսըզլար օլ տերէճէ չօզսըմըշլար, վէ էնվայի խա-սարէթէ միճասէրէթ իթմէքտէ իմիշլէր քի, էհալիյի պէլտէ եաթաղընընն ալթընտա սիլահ իլէ եաթմաղա մէճպուր օլմուշ իմիշ, վէ մու-գատտէմ տերտէսթ օլունան էշգըյա սէրքէր-տէլէրինտէն ալթըսը հեր նասըլ իսէ մահ-պուստան գաչմըշ օլտուգլարը տախի մա թէ-էսիւֆ իխպար օլունմուշ տուր։

— Ամարնա գայիմագամըզը, Հումու գա-յիմագամը սապգ իկզէթլու Ամտիւլ բահ-ման բաշայէ իհալէ պույրուլմուշտուր։

— Պայազիտ գայիմագամը սէատէթլու բա-շա հաղրէթլէրինին իֆթայի վաղիֆէյի մէմու-րիյէթէ սարֆը մէսաի վէ հիմմէթ, վէ իս-թիհսալը ասայիշի մէմլէքէթէ պէզլի մահաը-լը մագտերէթ իյլէմէքտէ օլտուղունտան տօ-լայը, Իրմէնի մուրախասասը վէ սայիր միւ-թէպերան թարաֆլարընտան, Խաթրիքսա-նէյէ պիր թէշէքքիւրնամէ վիրուտ իյլէտիկի ի-շիտիմիշտիր։ Ռէյտէր

— Ռում Խաթրիքսանէսինին պօրճու գա-բատըլմագ իւղրէ, ատամ պաշընա 6 շար ղու-րուշ թօբլանըլմագտա իքէն, պէս պէլլի ղէ-յոտէ մալ կէօզէ՞ - ըէբարը տարպը մէսէլի, շու թահսիլէ Մանասթիրտա նազարէթ իտէն զաթլարըն խաթրրլարընա կէլմիշ օլտուղուն-տան, ատամ պաշընա 11 էր ղուրուշ թօբ-լամայա ջըդըշմըշլար, վէ օլ պապտէ Գուրիէ տ՝Օրիանտա պիր թէշէքքի օգունմուշ տուր։

Շու խապասաթա, վէ շու ֆուգարա սօ-յուճուլուգ էֆքեարընա, աճէպա Մանաս-թիրտա, էվվէլա չօրպաճըլա՞ր մը զահիպ օլ-տուլար, օլ վագրթի բաբասլար ֆուգարայը ա-ճըյարագ, վէ ֆէրմանը Ալիի տեր խաթրը իտէրէք գարշը կէլմէլի իտիլէր. եօգ էվվէլա բաբասլա՞ր մը տիւշիւնտիւլէր վէ ճէսարէթ իթտիլէր, չօրպաճըլար ինաֆ իտէրէք մու-մանասաթ իթմէլիյտիլէր. էմմա իշին սահիհի իքի կիւրուհուն տախի իթթիֆագըյլա օլմուշ օլմալը տըր. զիրա պէօյլէ իշլերտէ տայիմա պէրապէր իշլէմէք բաբասլար իլէ նուֆուզ-քեարլարըն ուսուլինտէն տիր։

— Լյտիրնէ վալիսի տէվլէթլու Ալիի բաշա հաղրէթլէրի կէչէն ճիւմա իրթէսի կիւնիւ, վէ Իզմիր վալիսի տէվլէթլու Դաշիտ բաշա հաղրէթլէրի տախի սալը կիւնիւ, մահէլլի մէմուրիյէթլէրինէ կիթմիշլէր տիր։

— Ղինիզլիք թարաֆլարընը պիր վագթ-տան պէրու տիթրէթմիշ օլան հայտուտլարը, կէչէն կիւնլէր իքի նէֆէր տախի զապթիյէ վուրտուգլարընը, պիրիսինին վէֆաթ իթտի-կինի, վէ տիկէրինին տախի հայալարաընտան եարէլէնտիկինի պիլտիրմիշ իտիք. էօլէն զապ-թիյէ Իշլպասանը Լյօմէր պէյ օլուպ, քէն-տիսի քիշիկատտէն պիր զաթ իմիշ։

Պու սալը կիւն մէրգուման հայտուտլար-տան իքիսինի, Իզմիտլի սալիհ ջավուշ իլէ Իզմիտ գըր սէրտարլարընտան Աէօղման միւ-լազիմ, Լէօրիւքլէր եալասընտա պասմըշ-լար, վէ պաշլարընը քէսէրէք, վէ պիր պար-կիր իւղերինէ պաղլայարագ, պու սալը կիւն Իզմիտէ կէթիրմիշլէր, վէ հիւքիւմէթէ թէս-լիմ իլէ, միւթէսարրըֆ սէատէթլու Մաշուգ բաշա հաղրէթլէրինտէն շայէսթէ պուլուն-տուգլարը աֆէրինլէրի իշլեթմիշլէր, վէ ի՞հ-սանլարա նայիլ օլմուշլար տըր։

Ալ՝ է պու չարշէմպիհ կիւն, մէճրուհ օլան զապթիյէ, քէժկէրէ իլէ Խաթանպօլա կէ-թիրիլէրէք, Պապը զապթիյէտէ, էմրի թէ-տավլիսինէ հիմմէթ օլունմագտա պուլունմուշ տուր. վէ Աալթանաթը սէնիյյէյէ մախսուս պուլունան գատր ու հայսիյյէթշինասընգիգ-թիզասընճա, կէրէք մէրգում զապթիյէնին, վէ կէրէք հայտուտլարը վուրան զաթլարընն միւբեաֆաթը լայըգալարա մազհար պույրու-լաճագլարը պի իշլեթի պահ տըր։

Մէզքիւր խըրսըզլարը. Լէֆթէր նամ սէր-կէրտէ հայտուտուն քէօյիւ Գուլաճըգը Խ-պիր նամ պիր քէս էլէ վէրմիշ տիր. վէ մէր-գում Խսպիր, տիկէր հայտուտլարընն տախի է-լէ կէչիրիլմէսինէ թայյին օլունմուշ տուր։

Օանն իտէրիզ քի, շիմտիյէ գատար շու հայտուտլարընն տերտէսթ օլունամատըզընա պիր սէպէպ տախի, վուրմայա բուխսաթ օլ-մայըպ, իլա սաղ սաղ էլէ կէչիրիլմէէրինէ չալըշըլմագտէ օլտուղու օլուպ, շիմտիքի թու-թուլմալարընն սէպէպի իսէ, վուրուլմալա-ընա տախի բուխսաթ վէրիլմիշ օլմասը տըր. վէ ֆիլվագը պու պէօյլէ իսէ, եագընն կիւնտէ Լէֆթէրին վէ բէֆիդլէրինին տախի, էլէ կէ-չիրիլէճէքլէրի էմէլի էղլէպտէն տիր։

Պու պապտէ, սէատէթլու Մաշուգ բաշա հաղրէթլէրի թարաֆընտան զուհուրա կէլէն զայբէթ վէ մագտերէթ, շայանը սէնա վէ թէշէքքիւր պուլունմագտէ տիր։

Հայտուտլարընն քեաֆֆէսինին թուութուլա-բագ, իպատուլլահընն բուլի սէլամէթ կէօրմէ-սի միւրատ օլունտուղու թագտիրտէ, պիզիմ զանընը աճիզանէմիզճէ, սաղ սաղ թուութուլ-մալարընտան սարֆը նազար իլէ, հիչ տէյիլ իսէ, պէօյլէ պաշլարընն քէսիլիպ կէթիրիլ-մէսինէ միւսաատէ պույրուլմասը էհէմմիյ-էթտէն տիր, զիրա սաղ սաղ էլէ կէչիրիլ-տիքտէ, վէ իսթինթագլարընա պագըլտրգտա, նիչէ եաթաղլար վէ հէմ — թէօհմէթլէր մէյ-տանէ չըգաճաղը իհթիմալտէն պուլունտու-ղունտան, մէզքիւր եաթաղլար վէ հէմ — թէօհմէթլէր թարաֆլարընտան, տայիմա թա-սահուպ օլունուպ, գաչըրըլմալարընա, հեր նէվի ճահտ ու իգտամ օլունաճաղը տախի իհ-թիմալտէն տիր։

—Պիր վագրեթտան պէրու, Գատը քէօյիւնտէ պիր տէֆինէ պուլունմուշտուր տէյի, պէյնէլ էհալի պիր հավատիս կէզմէքտէ օլտուղու հալտէ, Յուրնալ տը Գոսթանթինօբլըտա քէնտի թարաֆընտան թահրիր իթմիշ օլտուղու մալիւմաթը շու վէճհ իլէ պէյան իթմիշ տիր։

Պունտան չէնտ սէնէ մուգատտէմ իսթիյար Իսլամըն պիրիսի, մէզքիւր քէօյտէ վագը պիր վասի արսասընը սաթմագ իսթէմտիքտէն պաշգա, վէֆաթընա եագըն տախի էվլատլարընը հուզուրունա չաղըրարագ, "պէնիմ շու սիզէ պըրագաճաղըմ արսայա պէն խայլի սէնէլէրտէն պէրու մալիք պուլունմագտայըմ, վէ պանա տախի աթալարըմտան միրաս գալմըշ, վէ պազը բոլիթիգաճա վուգուաթլարտան տօլայը, պիր թագըմ զէնկինլիքլէրինի, պիր թարաֆընա կէօմիւշ օլտուգլարը, պանա խապէր վէրիմիշ տիր։ Օլ վագրեթտան պէրու պազը հալէր սէպէպինտէն, պէն գազտըրարագ, մէզքիւր տէֆինէյի պուլմայա չըգրշամամըշըմ տըր։ Հալ պու քի սիզ մէզքիւր արսայը սաթմագ իսթէտիկինիզտէ, էյլէ պիր շարթ վէ մուգավէլէ իլէ սաթմալըսընըզ քի, մէզքիւր տէֆինէ մէյտանէ չըգտըգտա, սիզ տախի հիսէտար օլապիլէսինիզ։" Մէրհումուն էվլատլարը մէզքիւր արսայը պիր Ֆրէնք բաբասընա սաթարլար, վէ ֆիլվագը պէ յինլէրինտէ, էյլէ պիր մուգավէլէ սէնէտի տախի եաբարլար։

Մէրգում բաբաս արսայա քեամիլէն մալիք օլտուգտաէ սօնրա, պիր չօգ եերլէրինի գազտըրը, վէ հագրգաթէն պիր թագըմ ալթունլար վէ միճէվհէրլէր պուլուր իսէտէ, էվվէլքի սահիպլէրինէ հիչ պիր շէյ խապէր վէրմէյիպ, անճագ արատա պիր քիլիսէ իպնասը զըմընտա քիւլլի իանէ իսլէտիքտէն գաթինազար, պիրտէ սէրայվարի խանէ եաբտըրտը կէօրիւմիշ տիւր։

Աբսանըն էվվէլքի սահիպլէրի սօնրատան, պիր պազչէպան թարաֆընտան, մէզքիւր տէֆինէնին զահիրէ չըգմըշ օլտուղուն խապէր ալտըգլարը իւզէրինէ, հազրէթի սատաբէթբէնահիյէ պիր արզուհալ թագտիմիյլէ, քէնտի հուգուգլարընը իսթիտա իտէրլէր։

Մէրգում բաբաս պու արատա, պըրագըպ Թօմայա կիթմէյի ագըլըլըգ ատտ իթտիկիյլէ պէրապէր, ավտէթինտէ տախի, Պէյ—Օղլուտա պիր վասի արազի սաթըն ալարագ, պիր քիլիսէ վէ սայիր խայրաթխանէլէր ինշասընա միպաշէրէթ իտէճէկին տախի պէյան իլէմիշ տիր։

Ինշիտիտիկինէ կէօրէ, մէրգում բաբասըն Թօմայա կիթտիկի հիւքիւմէթի Անէիյեէնին մալիւմու օլմազին, բէրմէն Թօմա հիւքիւմէթինէ քէյֆիյէթի հալ թէպլիղ գըլընմըշ, վէ օրատա բուհպան մէճլիսինտէ մատտէ թէֆթիշ վէ թէճէսսիս օլունարագ, արսանըն էվվէլքի սահիպլէրի հագրգնտա խայրը պիր գարար վէրիլմիշ տիր։

Հու հիքայէտէն անլաշըլտըզընա նազարէն, պուլունան տէֆինէ բէք չօգ շէյ օլմալը տըր։

— Թօբհանէտ քեային պիր շէքէրճի տիւքքեանը իշէրիսինտէ, շէքէրճի քէնտի իշինէյլէ մէշղուլ պուլունտուղու էսնատէ, իքի չօճուգլար, քիմնէ եօգտուր գըյասիյլէ իշէրի կիրէրլէր, վէ պաշլարլար ճէպլէրինէ շէքէր տօլտուրմայա։ շէքէրճի իշէրտէն պիր սէս ալարագ տիշարը չըգար, վէ չօճուգլար մէրգում կէօրտիւքլէրի կիպի տապանլարը եաղլամու կէօրտիւքլէրի կիպի տապանլարը եաղլայարագ ֆիրարէ եիւղ թուբթուգլարընտան, շէքէրճի տախի արգալարընտան գօշմայա պաշլար։ Օլ հէնկեամտէ եանքէսիճինին պիրիսի, շու հալի կէօրէրէք, վէ ֆուրսաթ եաֆլար։ Օլ հէնկեամտէ եանքէսիճինին պիրիսի, շու հալի կէօրէրէք, վէ ֆուրսաթ եաֆթէտիր տէյէրէք, տիւքքեանտան իշէրի կիրէր, վէ չէքմէճէտէ պուլունան իքի պին ղուրուշու գալդ կիտէլիմ իտէր։ Վէ հէման տիւքքեանտէն տիշարը չըգար իքէն եագայը գօմշուլարընը էլլէրինէ վէրիր։ շէքէրճի կէլիր, փարալարընը ալըր, սէվինիր շաղ օլուր, վէ հարամզատէ տախի նէֆէսի Պապը զապթիյէտէ ալըր։

—Ղարագամըզըն իքինճի ալթը այլըզը 125 նիւմէրօտա պիթէճէք օլտուղունտան, միւրատ վէ արզու օլունան պազը իսլահաթ ու թէպէտտիւլաթը, օլ վագթէ թէրքի միւնասիպ կէօրիւլմիւշ տիւր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻԷ

Պիր սէնէտէն պէրու բոլիթիգա ուֆուգունտա, բէք չօգ մէնզարէլէր վէ ալեամէթլէր կէօրիւլտիւ, պազէն պօրալար, ֆուրթունալար, շիմշէքլէր վէ եըլտըրըմլար, վէ պազէն տախի էմէլպախշ զիյալար վէ ռիւզկեարլար պիր պիրլէրինի թէագզպ իյլէտիլէր։

Ասկի թարիխլէրէ տիգգաթ օլունարագ, օլ վագրեթլարըն ինսանլարընըն սայրսըյլա, զուհուրա կէլէն գավզալարըն, վէ տէօքիւլէն գանլարըն մըգտարը մուգայէսէ օլունտուգտա, տիւչարը տէհշէթ օլունուպ նէֆրէթ կէթիրիլէճէյի, վէ շիմտիքի հալլէր հագգընտա թէշէքքիւր իտիլէճէյի պի իշթիպահ տըր։

Ասվէլքի ատէմլէրտէ, շիմահքիլէրտէն զիյատէ վահշիլիք վէ պարպարլըգ պուլունտուգտան, վէ գահրամանլըգ շէրէֆի հէր շէրէֆէ զալէպէ իթմիշ օլտուգտան, վէ հուգուգու էհալի բէք ազ թանըլմըշ, վէ էֆքեարը էհալի էմման հիչ եէրինտէ թուռթուլմուշ պուլունտուգտան պաշգա, մէզհէպ բոլիթիգայա զալէպէ իթմէքտէ օլտուզունտան, եալընըզ հուգուգու ճիսմանիյէ իտտաա վէ նէֆսանիյէթէ սէպէպիյէթ վիրմէքտէ հէր վագրեթ հուգուգու ռուհանիյէ իտտաա վէ զարազը տախի սէպէպիյէթ վիրմէքտէ օլտուզունտան, թապահաթիյլէ տահա զիյատէ գանլար տէօքիւլմէքտէ իտի։

Վագաա ատապ ու թէրպիյէ ըուհու իլէրու կիտիպ, հուգուգու էհալի վէ էֆքեարը ամմէյէ բիայէթ օլունմայա, վէ մէզհէպ սէրպէսթիյէթի հէր թարաֆտա իթիպար պուլմայա պաշլատըգճա, մուհարէպէլէրին սայրսը վէ պինաէն ալէյհ տէօքիւլէն գանլարը մըգտարը էքսիրմէյէ պաշլամըշ տըր։ Լաքին պու ճիւմլէ իլէ, պինլէրճէ սէնէլիք ճէհալէթ վէ պաթըլիյէթ գարանլըզը, անճագ իքի իւչ եիւզ սէնէլիք քէմալէթ վէ ուլում ու ֆիւնուն զիյալարըյլա միւնտէֆի օլամայաճաղընտան, հէնուզ պէնիի ատէմ, պիր թագըմ խոտպին վէ պէտխահ սահիպ նուֆուզ վէ սահիպ գուվվէթ ու գուտրէթին ուղրունա, չօգ տէֆա թէհի՞ եէրտէ ֆէտայի ճան ու մալ իթմէքտէն գուրթուլամամըշ տըր, վէ հալեա տիւնեանընն հէր թարաֆընտան, աղ չօգ ահ ու ֆիղանլար սէտալարը իշիտիմէքտէ, վէ էհլի մէտենիյէթ ու ինսանիյէթ գալպինէ իրասը տէհշէթ ու նէֆրէթ իթմէքտէ տիր։

Ղինտէ գավզա, Հինտէ գավզա, Ռաբոնտա գավզա, Մէքսիգատա գավզա, Բէրուտա գավզա, Ամէրիգատա գավզա, Լէհիսթանտէ գավզա, Ղէրքէզիսթանտէ գավզա, Տանիմարգատա գավզա, Ռէղայիրտէ գավզա, վէ Թունուսատա գավզա։

Պիր թարաֆտան պու գավզալար օլմագտա վէ հիսապսըզ գանլար տէօքիւլմէքտէ օլտուղու հալտէ, տիկէր թարաֆտա կէրէք պազը հիւքմտարանը խայրխահան, վէ կէրէք նիչէ քէսանը տանիշմէնտան վէ էհլի իրֆան թարաֆընտան տախի, սուլհ ու ատալէթէ արզու վէ մէյլան կէօսթէրիլմէքտէ օլտուգտան պաշգա, հաթթա միճրիմէրին տախի, պաշգա ճէզալար իլէ միճազաթ գըլընարագ, ինսան էլիյլէ իճրայէ կէլմէքտէ օլան էօլիմիւն, ճէզա գանուննամէլէրինտէն պիթիւն պիթիւն սիլինմէսի իտտաա օլունմագտա տըր։

Պիր սէնէտէն պէրու, հիւքմտարլար վէ տիպլօմաթլար, բոլիթիգա խամուրունու բէք չօգ գալըպլարա տէօքտիւլէր, սէատէթի պէնիի ատէմի մուճիպ օլմագ նիյէթիյլէ բէք չօգ շէքիլլեր վէ բէնքլեր տիւշիունտիլէր։ Վէ զաղէթալար տախի, քէնտի վազիֆէլէրի իգթիզասընճա, գըսըմ գըսըմ հէր էֆքեարը վէ հէր նիյէթի թասահուպ եախօտ բէտտ իթտիլէր։ վագաա ասըլ միւրատ, հէր նէ խիյսէ, պիւթիւն պիւթիւն իճրա օլունմատը, լաքին հէր հալտէ պիր մըգտար եօլ ալընմըշ օլտու։ Լֆքեարը աթիգա (էսկի) իլէ, էֆքեարը ճէտիտէ (եէնի), խուսուսիյլէ պու սէնէ պիր պիրիյլէ չաթըշը, էֆքեարը աթիգա թարաֆտարընը սայրսը չօգլուզունա կիւվէնտի, վէ էֆքեարը ճէտիտէ իսէ հագգանիյէթ, վէ սէպաթ ու մէթանէթ պէտէնինէ տայանտը, էվվէլքի գըսմ վար գուվվէթինի պազույա ալտը, վէսօնրաքի աղըր աղըր տավրանտը։ լաքին սօնրատան եախօտ արգատան կէլմէքտէ օլան սայրյա վէ հիսապա կէլմէզ իհթիյաթ օրտուլարընը, եանի պունտան ագալլի օթուզ սէնէ տօղմուշարընն, վէ պունտան սօնրա, իլա նիհայէ տօղաճագլարընն, քէնտի սէրպէսթիյէթ, մէտենիյէթ, վէ ինսանիյէթ սանճաղը ալթընտա պուլունաճագլարընն միւթէքէպպիրանէ, ճէսուրանէ, վէ քէմալը էմնիյէթլէ պէյան ու իլան իյլէտի։ Պիր արալըգ պիր Անէնթ Ալիանս իճրասը լագըրտըսը չըգտը, տէսբօթլուգ արզուսունտա օլանլար կիւլիւպ շագրմայա պաշլատըլար, լաքին սոնրատան, վիճուտէ կէլէմէտիկին կէսրտիքլէրինտէն, մահզուն ու մէյեուս օլտուլար։

Պիր վագրեթ Լէհ մէսէլէսի, պիր վագրեթ Մէգսիգա մէսէլէսի, պիր վագրեթ Լունան մէսէլէսի, վէ պիր վագրեթ տախի Տանիմարգա մէսէլէսի, Լվրօպայը տիչարը իզթիրապ իյլէտի. վէ պունլար թէսվիյէ օլուր օլմազ, արգասընտան Իթալեա մէսէլէսի, եանի սէպտեմբեր 15 ի մուգավէլէսի մէյտանէ չըգտը, Լվսթրիա իլէ Թօմա սարստը, սայիր տէվլէթլէր թէհայիեիւրտէ գալտըլար, վէ ալէսսէվիյէ փէսէնտ իյլէտիլէր։

Մէզքիւր մէսէլէնին, շէքլ ու թարզընտա կէրչի չօգլուգ պիր աղամէթ եօգ իտի, լաքին նէթիճէսինտէն պիւյիւք իճրալար զուհուրա կէլէճէկի տերքեար իտի։

Մէսէլէյի մէզկուրէ տօղրուտան տօղրույա Իտաա հիւքիւմէթիյլէ Լվսթրիա տէվլէթինէ թօգունմագտէ իտիյսէտէ, Լվսթրիա էմրի պասիրէթ իւզրէ հարէքէթ իթմէքլիյի իթթիխազ իթտի. վէ Իտաա հազրէթլէրի տախի, խայլի վագրեթ օլ խուսուստա տիհանընն աչմայըպ սիւքիւթ իյլէտի. չօգլար շու սիւքիւթա չօգ տիւրլու մանեալար վէրիպ, պաղըլար իյի թարաֆընը օխշայարագ, մութլըսգա Իտաա հազրէթլէրի իչին ագըլըլըգ իտիպ սէրպէսթիյէթէ, վէ էֆքեարը ճէտիտէյէ մուվաֆֆըգ իսլահաթը գապուլ վէ իճրա իյլէյէրէք, գլուպը ամմէյի ճէլպ իտէճէք, վէ ճիւմլէ թարաֆընտան սէնալէր իշիտէճէքտիր տէտիլէր. պաղըլար պունուն մուղայիրինի իտտաա իթտիլէր. վէ պաղըլար տախի, Ֆրանսըզ ասկէրինին Թօմատան չըգմասընա տահա իքի սէնէ վարտը, Իտաա հազրէթլէրի, պիր խայլի վագրեթ տահա սիւքիւթ իտէրէք, բոլիթիգալարընը բէվիշինէ միւնթազըր օլուր, վէ հինի իգթիզատ, մէճպուրիյէթէ քէնտույի թէսլիմ իտէր զիւիմիւնտէ պուլունտուլար. պիրտէ դեկտեմբեր 8 թարիխի իսթէ կէլէրէք, պիրինճի վէ իւչինճի կիւրուհուն թէֆէքքիւրլէրինի քեամիլէն չիւրիտիւպ, իքինճի կիւրուհուն իտտաասընը թաստիգ իյլէտի։

Դեկտեմբեր 8տէ Իտաա հազրէթլէրի, քեաֆֆէյի Գաթօլիք եպիսկոպոսարա խիթապէն իւչ գրեթա միզէքքերէ նէշը իթտիրտի. մէզքիւր միզէքքերէլէրտէն իքիսի հէր վագրեթ կէօրիւլէ կէլէն մէզհէպճէ շէյլէր օլտուգլարընտան, պիւյիւք պիր էհէմմիյէթէ քէսպ իթմէմիշ իսէտէ, պիրիսի, եանի բոլիթիգայա տայիր օլանը, կէրէք գաթօլիք կիւրուհլարընը, վէ կէրէք սայիր կիւրուհլարընը քեաֆֆէսինին մուճիպի իսթիղրապը օլմուշտուր, շէյլէ քի, տէյիլ եալընըզ Իտաա հիւքիւմէթինէ, վէ ռուհպան էֆքեարընա մուղայիր օլան ալիմլէր վէ ղաղէթալար, հաթթա պիզզաթ Իտաա թարաֆտարը օլանլար տախի, հատտէն զիյատէ այըպլամայա պաշլատըլար։

Մէզքիւր թարիխտէն պէրու, Իթալեա, Ֆրանսա, Գերմանեա, վէ Ինկիլթէրրա զաղէթալարընը հէման հէր պիր նիւսխէսինտէ, մէզքիւր միզէքքերէնին զիքրի կէչմէքտէ տիր։

Մէզքիւր միզէքքերէ, պունտան պին սէնէ էվվէլքի ատէմլէրին գալէմինտէն չըգմըշ կիպի պիր շէյ օլտուզունտան, շիմտիլէրտէ, տիւնեայա, հէր սընըֆ ալիմլէրին, քեամիլլէրին, վէ էհլի հիւնէրլէրին քեաֆֆէսինին էֆքեար ու իտտաասընա ասլան տապանա զըստ պուլունմագտա, վէ ատէթա հէր եէնիլիյէ, հէր իսլահաթա, վէ հէր նիզամաթա լանէթ օգույուպ, հէր հիւքմտարըզընը, Իտաա հիւքիւմէթինտէն իպրէթ վէ ռուխսաթ ալմասը, վէ հէր հիւքմտարընն տախի զէմանը աթիգտէ օլտուղու մէսիլլու, Իտաա հազրէթլէրի նէզտինտէ խաբ վէ այագ էօքմէսի արզու վէ նիյէթ օլունմագտա տըր։

Մէզքիւր միզէքքերէ տիգգաթ իլէ օգունուպ վէ միւթալաա օլունտուղու թագտիրտէ, շիմտիյէ գատար ալէսսէվիյէ բաբաս կիւրուհու, վէ խուսուսիյլէ Իտաա հիւքիւմէթի էֆքեարը ալէյհինտէ սէօյլէնիլէնլէրի, եիւզտէ պիր գաչ եիւզ տէֆա թաստիգ իթմէքտէ օլտուղու բանա ֆէհմ օլունաճաղընտան, վէ զաթէն պիզիմ հավատիսաթ սերմայէսի սանտրզըմըզ օլան Լվրօպա զաղէթալարընն հիւճրէլէրինտէ, պու կիւնլէրտէ, օնտան զիյատէ պիր շէյ պուլունմատըզընտան, քեամիլէն թէրճէմէ վէ տէրճինէ միւպաշէրէթ իտէրիզ։

Իտաա հազրէթլէրի, եալընըզ օլ միզէքքերէտէքի լանէթլէրէ վէ սիթէմ ու հագարէթլէրէ գանաաթ իթմէք իսթէմէտիկինտէն, շիմտիքի ինսանլար իւզէրինտէ հէր կիւն վէ հէր սահաթ կէօրմէքտէ օլտուղու, վէ հէրքէսին պէյէնիպ, ֆէգաթ քէնտիսինին խէթա ատտ իթտիկի հալ վէ էֆքեարլարտան 80 գրեթասընը իսպար, վէ քէնտույէ թապի օլան քեաֆֆէյի սատրգ գուլլարընն, հազրէթի Իսա թարաֆընտան, իտարէսի քէնտիլէրէ թէսլիմ օլունմուշ օլան Խրիսթիյան սիւրիսիւնիւ, օլ հալ ու էֆքեարլարտան սագընտրմալարընը թէնպիհ վէ իսթար իյլէմիշ օլտուղունտան, բէյ տեր բէյ անլէրի տախի, կէլէճէք տեֆատէն պէտ իլէ թէրճէմէ իտէճէկիմիզի պէյան իտերիզ։

— Փարիստէն կէլէն սօն խապէրլէրէ նազարէն, մալիյէ նազընը Մ. Ֆուլ ճէնապէրի, Ֆրանսըզ տէվլէթի պիւճճէսինի զըմընտա իրաէ իյէտիկի մազպաթատա, 1865 սէնէսի իրատընն մէսարիֆաթը գաբատաճաղընն պէյան իլէ պէրապէր, հարպիյէճէ վէ "ահրիճէ տերքեար օլան մէսարիֆաթըն տախի, 44 միլիօն ֆրանգ թէնզիլ զըլընմասընը թէքլիֆ իյլէմիշ տիր։

— Յունվար 6 տա, Սէն—Տօմէնկօ ճէզիրէսինտէն սարիքը նազար օլունուպ օլունմասը հագգընտա պիր գարար վիրմէք իւզրէ թայեին օլունան գօմիսիօնտա, 4 գուրայա գարշը, 13 գուրա իլէ, թէրքինէ գարար վէրիլմիշ տիր։

—Ինունդ միւնասէպէթիյլէ. Փարիստէ սայիր էլչիլէր թարաֆընտան, Իտաա հազրէթլէրի էլչիսինին, հուզուրի իմբէրաթորիտէ իրատ իթտիկի պիր նուսխէսը բէսմիյէ գարշըլըգ, միւշարիլէյհ հազրէթլէրի տախի ճէվապընտա, Կսիւֆէրա թարաֆընտան իզհար իթտիկինիզ էմրի թէպրիք, զիյատէսիյլէ պայիսի մէճմունիյէթիմ օրմագտա տըր։ Էման արզու վէ նիյէթիմ, պէյնիմիզտէ տերքեար օլան հիւսնի հալին հիւքմ ու տէվամ իյլէմէսինտէն իպարէթ տիր։ Էէլ տիւվէլի սայիրէ իլէ պուլունան միւնասէպէթլէրիմին, տայիմա աթէշի ռիայէթի հուգուգ, վէ շէվգ ու մուհապպէթի սուլհ ու սալահ վէ հագգանիյէթլէ ալէվլէնմէսի իչէն սայ ու իգտամ իտէճէկիմ զըմընտա, միւթմէին օրմալըսընըզ։" տէմիշ տիր։

—Փաալա հազրէթլէրի թարաֆընտան նէշը օլունան միզէքքերէնին իլք ճիւմլէլերինին, Ֆրանսա գավանինի էսասլարընա մուղայիր պուլունտուղու պէյանի իլէ, Ֆրանսատա նէշը օլունմասընն, մէճալիսի ատլիյէ վէ մէզահիպ ըէյիսի թարաֆընտան, առաջնորդլարա եասագ օլունտուղու, հավատիսաթը ալսիրէտէն տիր։

—Պու տէֆա Մարսիլեատան Իսկենտերիյէյէ կիտէն վաբօրուն, բամուգ սաթըն աբընմագ իւզրէ, 15 միլիօն ֆրանգ կէօթիւրտիւկիւ, վէ արգասընտան պիր օլ գատար մէպլաղ տահա կիտէճէկի հավատիսաթտան տըր։

—Ֆրանսատան ալընան սօն հավատիսէ կէօրէ, բրենս Գաբօլէօն ճէնապլէրի օրանընն մէճլիսի խասը վիւքէլասընա բէյիսի սանի թայեին օլունմուշ տուր։ վէ շու մէմուրիյէթթ իմբէրաթօր հազրէթլէրինին, միւշարիլէյհ ճէնապլէրի հագգընտա տերքեար օլան էմնիյէթի քեամիլէրինէ համ օլունմագտա տըր։

—Դեկտեմբեր (ալաֆ.) 27տէ Նիւ Յօրգատան կէլէն խապէրլէրէ նազարէն, ժէնէրալ Հէրման հալեա Սավանահը զապթ իթմիշ օլմայըպ, իլա էօնիւնտէ պուլունմագտէ, վէ հիւճիւմ իթմէյէ հազրլանմագտա իմիշ։ Միւմայիլէյհ ժէնէրալ 40 միլիօն թալէրլիք բամուգ թէլէֆ իթմիշ տիր։ Պօնֆէտերէլէրէ պիր սուրէթլէ սուլհ թէքլիֆ օլունտուղուտա հավատիսաթտան տըր։

—Ֆիէտերէլէր ճէնէրալը Հէրման, ագըպէթ քեար Սավանահը զապթ իթմիշ տիր։

ՍԱՀԻՊ ԳԱԶԷԹԱ ՎԻ ԹԱՊԻՍԱՆԷ
Ց. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
ԻՍԹԱՆՊՈԼՏԸ